

PARLEMENT DE LA RÉGION DE BRUXELLES-CAPITALE

SESSION ORDINAIRE 2010-2011

18 MARS 2011

PROPOSITION DE RÉOLUTION

**visant à rationaliser et embellir le paysage
urbain pour tous les Bruxellois**

(déposée par Mme Françoise BERTIEAUX (F) et
M. Vincent DE WOLF (F))

Développements

Depuis des années, l'aménagement de l'espace public bruxellois est au centre des inquiétudes des urbanistes. L'absence d'un projet de ville cohérent et centralisé a favorisé un développement cacophonique du paysage urbain de notre Ville-Région, au mépris de la vie sociale de ses quartiers mais également de sa beauté.

Il suffit hélas de se déplacer dans les rues de la Région de Bruxelles-Capitale pour subir à tout moment l'encombrement particulièrement désordonné d'un mobilier urbain et de signaux hétéroclites qui rendent la vision confuse et nuisent à une circulation aisée et confortable.

Le manque d'esthétisme de l'espace public et la présence de barrières urbaines créent de véritables freins au développement harmonieux des quartiers de notre Région et empêchent également de tisser des liens, réels ou symboliques, entre les différentes communes de Bruxelles.

Le choix des matériaux, la localisation du mobilier urbain et de l'éclairage public qui composent l'espace public façonnent le profil général d'une ville. Cette absence de référence de beauté, dans de nombreux quartiers, prive les citoyens du plaisir de flâner dans nos rues et espaces publics, dissuade les clients de faire du lèche-vitrine dans certains quartiers commerçants et décourage de nombreux touristes de s'aventurer hors des grands axes touristiques.

BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK PARLEMENT

GEWONE ZITTING 2010-2011

18 MAART 2011

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

**ertoe strekkende het stadslandschap voor alle
Brusselaars te rationaliseren en te verfraaien**

(ingediend door mevr. Françoise BERTIEAUX (F) en
de heer Vincent DE WOLF (F))

Toelichting

De inrichting van de Brusselse openbare ruimte is al jaren een doorn in het oog van de stedenbouwkundigen. Bij gebrek aan een coherent en gecentraliseerd stadsproject, heeft het stadslandschap van ons stadsgewest zich wanordelijk ontwikkeld ten koste van het sociale leven in de wijken, maar ook van hun esthetisch uitzicht.

Helaas volstaat een tochtje door de straten van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest om een idee te krijgen van de wanordelijke opeenhoping van stadsmeubilair en van heterogene signalen die voor visuele verwarring zorgen en een vlotte en comfortabele doorstroom onmogelijk maken.

Het gebrek aan esthetische kwaliteit van de openbare ruimte en de hindernissen in de stad remmen de harmonieuze ontwikkeling van de wijken van ons Gewest af en belemmeren eveneens dat er reële of symbolische banden worden gesmeed tussen de verschillende Brusselse gemeenten.

De keuze van de materialen en de plaatsing van het stadsmeubilair en de openbare verlichting, die samen de openbare ruimte vormen, bepalen het algemeen uitzicht van een stad. Het lelijke uitzicht van vele wijken ontzegt de burgers het genoegen om in onze straten en openbare ruimten te flaneren, zet de klanten in bepaalde handelswijken niet aan tot "window shopping" en ontmoedigt veel toeristen om de platgetreden paden te verlaten.

L'espace public est, par définition, commun. Or, la tendance actuelle à la segmentation de cet espace, permettant sa réappropriation par les usagers dits « faibles », entraîne une démultiplication importante des signaux aux points de croisement. La communication en ville en devient toujours plus complexifiée par un manque de visibilité urbaine : les associations de piétons, cyclistes et automobilistes se plaignent d'ailleurs régulièrement des panneaux de signalisation et de direction, souvent placés de façon anarchique, tantôt pléthoriques, tantôt insuffisants. Ceux-ci ne renseignent pas assez correctement les lieux importants (culturels, espaces verts publics,...) et les directions.

Les usagers ne connaissent pas les limites administratives communales et régionales qui conditionnent souvent le choix du style et de la localisation, notamment, du mobilier urbain et des signalisations de direction, ce qui nuit également à la clarté des informations et peut ainsi rendre les déplacements plus risqués. En effet, le mobilier urbain constitue parfois de redoutables obstacles mettant en péril la sécurité des piétons, cyclistes et automobilistes.

Cette résolution invite donc le Gouvernement régional bruxellois à prendre toutes les initiatives nécessaires afin d'embellir et rationaliser le paysage urbain bruxellois en le cadastrant, en nettoyant l'espace public de tout ce qui l'encombre et en contrôlant ce qui serait amené à y être apposé : le mobilier urbain, les panneaux de direction et de signalisation et le mobilier d'éclairage public doivent être en harmonie avec l'espace public tout en valorisant la fonction du lieu et ses qualités.

Pour les auteurs de la proposition de résolution, le Gouvernement doit veiller à renforcer la lisibilité des espaces publics, configurés de manière à mettre en présence la diversité des interactions sociales tout en créant des liens entre les quartiers, en libérant l'espace de tout élément visuellement perturbateur. Le Gouvernement devra également, après ces efforts, veiller à faire davantage respecter l'espace public et le mobilier urbain, régulièrement l'objet de vandalisme.

Françoise BERTIEAUX (F)
Vincent DE WOLF (F)

De openbare ruimte is per definitie van iedereen. De huidige trend om de openbare ruimte te segmenteren en aldus terug te geven aan de zogenaamde "zwakke" gebruikers leidt tot een almaar groter aantal verkeerstekens aan de oversteekplaatsen. Het verkeer in de stad wordt steeds complexer door een gebrek aan duidelijkheid: de voetgangers,- fietsers- en automobilistenverenigingen klagen trouwens regelmatig over de verkeersborden en richtingwijzers, die vaak door elkaar geplaatst zijn en soms te veel en dan weer te weinig in aantal zijn. Ze geven onvoldoende correcte informatie over de belangrijke plaatsen (culturele plaatsen, openbare groene ruimten en over de richtingen.

De gebruikers zijn niet op de hoogte van de gemeentelijke en gewestelijke administratieve grenzen, die vaak bepalend zijn voor de keuze van de stijl en de plaatsing van onder meer het stadsmeubilair en de richtingwijzers. Dat komt de duidelijkheid van de informatie evenmin ten goede en kan de verplaatsingen aldus gevaarlijk maken. Het stadsmeubilair is immers soms een gevaarlijk obstakel dat de veiligheid van de voetgangers, fietsers en automobilisten bedreigt.

Deze resolutie verzoekt de Brusselse Hoofdstedelijke Regering bijgevolg alle noodzakelijke initiatieven te nemen om het Brussels stadslandschap te verfrazieren en te rationaliseren door er een kadaster van op te maken, het overbodige uit de openbare ruimte te verwijderen en te controleren wat er geïnstalleerd wordt: het stadsmeubilair, de richtingwijzers, de verkeersborden en de openbare verlichting moeten in harmonie zijn met de openbare ruimte en tegelijk de functie van de plaats en de eigenschappen ervan in de verf te zetten.

De indieners zijn van oordeel dat de regering moet zorgen voor een duidelijkere inrichting van de openbare plaatsen, zodat de diversiteit van de sociale interacties wordt bevorderd, er tegelijk banden tussen de wijken worden gesmeed en visueel storende elementen worden verwijderd. Na die inspanningen zal de regering er tevens op moeten toezien dat de openbare ruimte en het stadsmeubilair, die regelmatig het voorwerp van vandalisme zijn, worden gerespecteerd.

PROPOSITION DE RÉSOLUTION

visant à rationaliser et embellir le paysage urbain pour tous les Bruxellois

Le Parlement de la Région de Bruxelles-Capitale,

Considérant l'urbanisation, sa densification croissante et l'augmentation des déplacements dans la Région de Bruxelles-Capitale, résultant notamment de l'ampleur de l'essor démographique que connaît la Région ;

Considérant plusieurs études internationales démontrant que l'aménagement du territoire et le choix du mobilier urbain ont des répercussions directes sur la façon dont les habitants d'une ville peuvent vivre pleinement leur citoyenneté ;

Considérant qu'à Bruxelles, comme dans d'autres grandes villes, l'emplacement adéquat et la réduction éventuelle du nombre d'éléments de mobilier urbain, au profit d'une certaine unité malgré la diversité des communes, revêtent une importance majeure devant permettre d'unifier et lier les espaces publics et les grands axes de Bruxelles, tel que rappelé dans le dernier plan stratégique 2010-2014 « Bruxelles : une ambition pragmatique » ;

Considérant que l'espace public et les grands axes ne connaissent pas les limites administratives communales ;

Considérant les interventions non concertées des diverses autorités publiques, principalement les communes et la Région, conjuguées aux initiatives des nombreuses sociétés publiques communales, régionales et fédérales, telles que la STIB, la SNCB, Bruxelles Mobilité, Bruxelles Environnement qui ont largement contribué à l'essor du règne du catalogue de mobiliers urbains... une véritable cacophonie urbanistique : des dizaines de types différents de bornes, poteaux, poubelles, bancs, barrières, panneaux de signalisation et de direction, mobiliers d'éclairage public, etc.;

Considérant que le règlement régional d'urbanisme se veut être un « véritable pilier d'une politique urbanistique à visage humain » ;

Considérant les objectifs de l'accord du Gouvernement de Bruxelles-Capitale 2009-2014 concernant « une politique volontariste de promotion de l'usage du vélo (...) Les investissements en aménagements pour la finalisation de tous les ICRs – itinéraires cyclables régionaux seront finalisés dans les 5 ans. Là où c'est possible, ces pistes cyclables devront être séparées de la voirie » ;

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

ertoe strekkende het stadslandschap voor alle Brusselaars te rationaliseren en te verfraaien

Het Brussels Hoofdstedelijk Parlement,

Gelet op de verstedelijking, de daardoor toenemende bebouwingsdichtheid en de stijging van het aantal verplaatsingen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, die onder meer voortvloeien uit de demografische boom in het Gewest;

Overwegende dat verschillende internationale studies aantonen dat de inrichting van de openbare ruimte en de keuze van het stadsmeubilair een directe impact hebben op de levenskwaliteit van de bewoners van een stad;

Overwegende dat in Brussel, net als in andere grote steden, de adequate plaatsing en de eventuele vermindering van het stadsmeubilair met het oog op een zekere eenheid, ondanks de verscheidenheid van de gemeenten, van groot belang zijn om de openbare ruimten en de grote verkeerswegen van Brussel tot één geheel te maken en met elkaar te verbinden, zoals opgenomen is in het laatste strategisch plan 2010-2014 "Brussel: een pragmatische ambitie" ;

Overwegende dat de openbare ruimte en de grote verkeerswegen niet stoppen aan de gemeentelijke administratieve grenzen;

Gelet op het gebrek aan overleg bij het optreden van enkele overheidsinstanties, voornamelijk de gemeenten en het Gewest, met daarnaast de initiatieven van talrijke gemeentelijke, gewestelijke en federale openbare maatschappijen zoals de MIVB, de NMBS, Mobiel Brussel, Brussel Leefmilieu, die in sterke mate de wildgroei van allerhande soorten stadsmeubilair in de hand gewerkt hebben, met een echte stedenbouwkundige kakofonie als gevolg: tientallen verschillende types palen, vuilnisbakken, banken, hekken, verkeersborden en wegwijzers, openbare verlichting enzovoort;

Overwegende dat de gewestelijke stedenbouwkundige verordening "een essentieel instrument voor het voeren van een mensgericht stedenbouwkundig beleid" wil zijn;

Gelet op de doelstellingen van het akkoord van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 2009-2014: "Het Gewest zal een voluntaristisch beleid voeren inzake de bevordering van het fietsgebruik. De gewestwegen zullen geleidelijk aangepast worden ten gunste van de fietser. De investeringen in aanpassingen met het oog op de voltooiing van alle GFR - gewestelijke fietsroutes - zullen binnen de vijf jaar afgerond worden. Daar waar dit mogelijk is, zullen deze fietspaden gescheiden worden van de wegen.";

Considérant que ces objectifs impliquent des travaux de nature à provoquer une séparation croissante des fonctions (piétons, vélos, automobiles) et des déplacements dans la ville, générant ainsi des problèmes, déjà existants, à l'intersection de ces fonctions ;

Considérant que l'accord du Gouvernement 2009-2014 prévoit qu'il est « essentiel de poursuivre les investissements qui visent à rendre les lieux publics plus sûrs et plus conviviaux, en particulier en matière d'éclairage public (... et que) la sécurité et le confort des piétons seront améliorés par la qualité de l'éclairage en évitant les espaces sombres et en améliorant la signalisation aux endroits sensibles (aux abords des écoles, arrêts de bus, etc.) » ;

Considérant que l'embellissement de notre Région passe également par une amélioration de l'éclairage du patrimoine bâti (voiries, bâtiments et monuments d'intérêt particulier) et du non bâti (les espaces verts, l'eau, les chemins de fer...) ;

Considérant que l'accord de majorité prévoit de lutter contre toutes les « formes d'incivilités sur l'espace public (...), notamment en soutenant les communes pour l'application de la loi réprimant les incivilités et (... notamment) en encourageant la mise en place de formules de réparation rapide effectuée par l'auteur d'actes d'incivilité » ;

Considérant la nomination, l'année dernière, d'un « maître architecte » pour Bruxelles ;

Demande au Gouvernement de la Région de Bruxelles-Capitale de prendre toutes les dispositions nécessaires à :

- dresser, en concertation avec les communes, un cadastre régional de tout le mobilier urbain, de l'éclairage public et des panneaux de signalisation et direction en précisant le lieu d'implantation et les matériaux utilisés ;
- inciter, via le règlement régional d'urbanisme, les gestionnaires publics compétents à cadastrer l'ensemble des signalisations routières, des signalisations de direction du mobilier urbain et de l'éclairage public, situés sur leur territoire et/ou de leur compétence ;
- définir davantage, dans ce règlement régional d'urbanisme, les principes sur lesquels se fondent l'aménagement de l'espace public régional en ce qui concerne le lieu de l'implantation et/ou le choix des matériaux et/ou le modèle de mobilier urbain, de signalisations routières et de direction et de l'éclairage public ;

Overwegende dat die doelstellingen niet kunnen worden gehaald zonder werken die een toenemende scheiding van de functies (voetgangers, fietsen, auto's) en de verplaatsingen in de stad bewerkstelligen, met als gevolg problemen, die reeds bestaan, op de kruising van die functies;

Overwegende dat het regeerakkoord 2009-2014 ook nog het volgende bepaalt: “Het is bovendien ook essentieel dat verder geïnvesteerd wordt om openbare plaatsen veiliger en aangenamer te maken, vooral inzake openbare verlichting (... en een) kwaliteitsvolle verlichting moet de veiligheid en het comfort van de voetgangers ten goede komen door ervoor te zorgen dat er geen donkere plekken zijn en op gevoelige plaatsen te voorzien in een betere signalisatie (in de omgeving van scholen, bushaltes, enz.)”

Overwegende dat de verfraaiing van ons Gewest ook betekent dat het bouwkundig erfgoed (wegen, gebouwen en monumenten van bijzonder belang) en het niet-bouwkundig erfgoed (groene ruimten, water, spoorwegen...) beter moet worden verlicht;

Overwegende dat het regeerakkoord bepaalt dat “de strijd tegen iedere vorm van overlast in de openbare ruimte (...) zal opgevoerd worden” en dat “het Gewest steun zal verlenen aan de gemeenten voor de toepassing van de wet tegen overlast en de invoering van formules voor snelle herstelling door de dader van de overlast zal aanmoedigen”;

Gelet op de benoeming van een Bouwmeester voor Brussel vorig jaar;

Verzoekt de Brusselse Hoofdstedelijke Regering om alle nodige maatregelen te nemen om:

- in overleg met de gemeenten, een gewestelijk kadaster op te stellen van al het stadsmeubilair, de openbare verlichting, de verkeersborden en wegwijzers, met precisering van de plaats en de gebruikte materialen;
- via de gewestelijke stedenbouwkundige verordening, de bevoegde openbare beheerders aan te moedigen, om alle verkeersborden en wegwijzers, alle stadsmeubilair en alle openbare verlichting die zich op hun grondgebied bevinden of tot hun bevoegdheid behoren op te nemen in een kadaster;
- in die gewestelijke stedenbouwkundige verordening, de principes te preciseren waarop de inrichting van de gewestelijke openbare ruimte gebaseerd is wat betreft de plaats en/of de gebruikte materialen en/of het model van het stadsmeubilair, de verkeersborden, de wegwijzers en de openbare verlichting;

- s’assurer que des critères d’esthétique, à côté de ceux liés au coût et à la robustesse, sont repris en tant que critères d’adjudication dans les cahiers des charges et dans les directives des concours d’architecture ;
- définir une grille d’évaluation régionale afin d’harmoniser la sélection du mobilier urbain : lisibilité des panneaux, homogénéité des matériaux et des couleurs assurant une cohérence et une continuité de l’espace public, confort des usagers, choix de l’implantation adéquate, impact écologique des matériaux ;
- inclure dans cette évaluation des critères assurant une homogénéité renforcée et une plus grande cohérence dans le choix des mobiliers urbains et des panneaux de signalisation et direction aux jonctions communales;
- inciter, éventuellement financièrement, les communes à développer une véritable politique cohérente et concertée d’embellissement afin d’encourager la continuité et l’homogénéité du mobilier urbain entre les limites communales de façon à développer des pôles « intercommunaux » plus harmonieux tels que des espaces verts, des parcs, des lieux culturels... ;
- montrer l’exemple en s’assurant de la cohérence des politiques de gestion de l’espace public du Gouvernement régional avec les autres gestionnaires de voirie concernés, en particulier dans les zones gérées à la fois par une commune et la Région ;
- prévoir pour les communes qui le souhaitent un mobilier urbain régional qu’elles pourraient adopter au fur et à mesure du renouvellement, ce qui favorisera le développement d’un vocabulaire urbain régional, à l’instar d’autres grandes villes européennes, comme Lyon, Londres et Barcelone ;
- accélérer le développement du Plan global d’amélioration de l’efficacité lumineuse de l’ensemble du parc bruxellois de luminaires dont a été chargé Sibelga par le Gouvernement régional ;
- assurer une meilleure efficacité de l’éclairage public bruxellois en réalisant un cadastre énergétique de l’ensemble du parc lumineux régional ;
- ervoor te zorgen dat esthetische criteria, naast de criteria inzake kostprijs en degelijkheid, opgenomen worden als gunningscriteria in de bestekken en de richtlijnen voor de architectuurwedstrijden;
- een gewestelijk evaluatieschema vast te stellen om de selectie van het stadsmeubilair te harmoniseren: duidelijkheid van de borden, homogeniteit van de materialen en kleuren met het oog op coherentie en continuïteit in de openbare ruimte, comfort van de gebruikers, keuze van de juiste locatie, milieu-effect van de materialen;
- in die evaluatie, criteria op te nemen voor meer homogeniteit en coherentie in de keuze van het stadsmeubilair en van de verkeersborden en richtingaanwijzers op de gemeentelijke kruispunten,
- het aanmoedigen, eventueel financieel, van de gemeenten om een werkelijk coherent en op overleg gebaseerd beleid te voeren inzake verfraaiing teneinde te zorgen voor continuïteit en homogeniteit van het stadsmeubilair tussen de gemeentegrenzen om op die manier harmonieuzere tussen-gemeentelijke schakels te ontwikkelen zoals groene ruimten, parken, culturele ruimtes...;
- het voorbeeld te geven door te zorgen voor coherentie in het beleid inzake openbare ruimte van de gewestregering, samen met de andere bevoegde wegbeheerders, in het bijzonder in de zones die tegelijk door een gemeente en het Gewest beheerd worden;
- de gemeenten die vragende partij zijn, gewestelijk stadsmeubilair aan te bieden dat zij geleidelijk bij elke vernieuwing zouden kunnen plaatsen, wat de ontwikkeling van een gewestelijk stedelijke inrichting zou bevorderen, naar het voorbeeld van andere grootsteden zoals Lyon, Londen en Barcelona;
- de ontwikkeling te versnellen van het algemeen plan om de lichtefficiëntie van het volledige Brusselse verlichtingspark te verbeteren, waarmee de gewestregering Sibelga belast heeft;
- te zorgen voor meer efficiëntie van de Brusselse openbare verlichting door een energiekadaster op te stellen voor het geheel van het gewestelijke verlichtingspark;

- confier la gestion de ce grand projet de rationalisation et d'embellissement du paysage urbain bruxellois au nouveau « maître architecte » qui veillera à instituer un langage commun de la ville avec le même souci de qualité et d'unité sur l'ensemble de la Région.

Françoise BERTIEAUX (F)
Vincent DE WOLF (F)

- dat grote project voor de rationalisering en de verfraaiing van het Brussels stedenbouwkundig landschap toe te vertrouwen aan de nieuwe bouwmeester, die zal moeten zorgen voor één stedelijke visie, met eenzelfde streven naar kwaliteit en eenheid overal in het Gewest.